

Fikret Mualla, sahtesi en çok yapılan ressamın başında geliyor.

TÜRK RESMİ / TABLO SAHTEKÂRLIĞI

Mahir ellerin hüneri...

Türk resmi töhmet altında: Eski Türk ressamlarının resimlerinin sahtelerinin yapıldığı, imzasız resimlere sahte imza attırıldığı, bir resim mafyası olduğu iddia ediliyor. Ama bu iddiaları kimse ispatlamaya yanaşmıyor.

Her şey bir kördüğüm gibiydi. Yaklaşık bir yıldır sanat çevrelerinde, tablo sahtekârlığı yapıldığı konusunda söylentiler ayyuka çıkmıştı. Eski Türk Resmî'nin bugün birdenbire değer kazanmasıyla birlikte, yaşamayan resamlara ait resimlerin sahtelerinin yapıldığı, imzasız olmayan bazı resimlere ise bugün en çok para eden ressamların imzalarının bazı hünerli elle attırıldığı söyleniyordu... Hatta iş daha da ileri götürülerek, bir resim mafyası olduğu iddia ediliyordu. Polisiye romanlara taş çıkartan

cak bu olayda, ceplerine milyonlar indiren, elleri ve yüzleri karanlıkta olan bu kişiler kimlerdi? **Nokta**, Türk resmine uzanan bu kirli elleri açığa çıkarabilmek, kördüğümü çözebilmek için tek tek galerilerin, restoratörlerin, ressamların kapısını çaldı.

Hepsi ağız birliği mi etmişlerdi? Kimsenin olaydan haberi yoktu! "Uğraşmayın bu olayla. Boşuna! Açığa çıkaramazsınız. Emeginize yazık. Ortalığı bulandırmanın bir anlamı yok" diyorlardı. Urart Sanat Galerisi Yöneticisi Gülnar

Alpan, "Bizim galeride bir sahte Nazmi Ziya tablosu var" diyordu. Küçük ebatlı bir natürmorttu. Resim bir antikacıdan alınmıştı. Nessim bir antikacıdan öğrenip **Nokta**'ya rededen olduğunu öğrenip **Nokta**'ya söyleyecekler, belki de resmin fotoğrafının çekilmesine izin vereceklerdi. Ama aradan üç gün geçtikten sonra, Urart Sanat Galerisi, birtakım idari işlerin çokluğu nedeniyle verdiği randevuyu belirsiz bir süre için erteliyordu.

Ticarethaneye zarar vermemek. Mimar Sinan Üniversitesi Resim Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Öz -

demir Altan, "O kadar mahir el-ler var ki... Birtakım kimseler adı-na yapıyorlar" diyordu. Son on yıl-da eski Türk ressamlarının resim-leri büyük bir değer kazanmış, re-sim piyasası altüst olmuştu, eski re-simlere öylesine büyük bir talep vardı ki... Bu resimler yüksek fiyat-lara satıldıkları için niçin sahteleri yapılması? Yaşayan Türk res-samları yeteneklerine karşın açlık çekerken, ölmüş ressamların rağ-bette olması ne kadar ilginç bir du-rum ortaya çıkarıyordu. Altan, bir resmin sahte olup olmadığının or-taya çıkarılmasının çeşitli yöntem-leri olduğunu söylüyordu. Sanatçı-nın tekniği ve kişiliği bir ölçüydü. Boyanın çeşitli anlamda görünüm-lerine de bakılıyordu. 40 sene önce yapılan bir tablodaki boyanın ku-rumuşluğu ile, yeni yapılan resim boyasının kurumuşluğu arasındaki fark önemliydi. Tuvallere, şasiye bakılıyor, sahteleri ne kadar gizlen-se de anlaşıyordu. "Biz bir resme bakar bakmaz o sanatçıya ait olup olmadığını en az yüzde 80 sağlıklı-lıkla söylüyoruz" diyordu Altan. Şimdiye kadar ekspertizlik ettiği olaylarda hiç sahte resme rastlamış mıydı? Şevket Dağ'ın bir tablosu-nun sahne çıkmasıyla ilgili bir ola-yı anlattı: "Şevket Dağ'ın resmini İtalya'da yaşayan bir aile getirdi. Bize gösterdi. Biz üç arkadaş res-min Şevket Dağ'a ait olmadığını, yeni resim olduğunu söyledik. Res-min kimden alındığını söyleyemem.

Bu ticarethane hakkında haksızlık yapamam. Emin olsam, mahkeme-ye verirdim, falancanın elinden ge-çiyor diye... Sonunda aile parasını galeriden aldı. Seni mahkemeye ve-receğim dedi. Galeriyeye zarar gelsin istemiyorum. Sahte resim korkunç bir olay. Bize haberi geliyor. Uzak kalıyoruz biz. Ama bilenlerin oldu-ğundan eminim. İşin ilginç yanı herkes ağzını yumuyor." Gerçekten ilginç değil mi?

Bir hafta içinde iki farklı karar. Özdemir Altan niçin söz konusu olayı detaylarıyla anlatmaktan çekiniyordu? Bundan bir yıl önce, söz konusu aile, Galeri Baraz'dan Şevket Dağ'a ait bir resim alıyordu. Resim güvenilirlikti. Çünkü Resim ve Heykel Müzesi'nden ekspertiz İhsan Şurdum, resim için, "Şevket Dağ olabilir kanaatindeyim" de-miştii. Ancak, resmi yüksek bir fi-yata satın alan aile daha sonra re-simden kuşkulananmış, yeniden İhsan Şurdum'dan bir imza istemiştii. Ama bu sefer resmin sahte oldu-ğunu söylemesi gerekiyordu. İhsan Şurdum, Özdemir Altan ve Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'nden Prof. Dr. Adnan Çoker, resmin sahte olduğuna karar vermişlerdi. Yahşi Baraz, olaya ilişkin olarak şunları söylüyordu: "Resim yüzün-den büyük maddi kaybım oldu. Ama olay beni değil, İhsan Şur-dum'u bağlar. O bir devlet memu-rudur. Bir hafta önce orijinaldir di-

ye imza veriyor, bir hafta sonra da değildir diye..." İhsan Şurdum ise, ilk kararında "Kesinlikle Şevket Dağ olabilir" demediğini, ikinci kez ise "Kesinlikle sahte olduğuna" inandığını söyledi.

Mimar Sinan Üniversitesi Rek-tör Yardımcısı Kerim Silivri, re-sim sahtekârlığının bir söylentiden ibaret olduğuna inanıyor, "Ben re-sim sahtekârlığını meslek haline ge-tirmiş kişilerin olduğunu sanmak istemiyorum. Paraya tamah eden in-sanlar bu işi yapabilirler. Kimin yaptığını bilmiyorum. Bu konuda hiçbir şey duymadım, bilmiyorum" diyordu. Daha yeni İhsan Şurdum, telefonda Silivri'yi aramış bir gaze-tedeki haberden söz etmişti. Haber-deki bazı cümlelere dikkat çekmiş-ti Şurdum. Söz konusu haberde şöyle deniliyordu: "İddiaya göre Resim Heykel Müzesi'nde bile ba-zı tabloların sahtesi bulunuyor, ori-jinali ise kişilerde gizleniyormuş", "Birkaç kişi özel kurtlu dolaplar yaptırdı. Genç resamlara yaptırdıkları sahte tabloları bu dolaplar-da kurtlara yediriyorlar. Daha son-ra üzerine çok eskiden kalmış gös-termek için eski fırça teli koyuyor-lar. İmzayı da taklit eden özel ye-tenekli kişiler var. Tablonun kuma-şı eskidiği için yırtılmış süsü veri-yorlar. Bu şekli ile ortaya çıkardık-ları zaman bir senaryo yazıyorlar. Bilmem ne paşanın yalısındaki de-posunda bulundu diyorlar. Bu söy-lentiler yayılınca da tabloları tamir eden ünlü kişilere götürüyorlar. Bu-nu tamir edin diyorlar. Genellikle profesör olan kişiler tamir edince tablonun değeri birden milyonlara yükseliyor."

"Sahte resim yok." Teşvikiye Sanat Galerisi sahiplerinden Şahin Paksoy sahte resim olayına şiddet-le karşı çıkıyordu: "Türkiye'de sahte resim yapıldığını zannetmiyo-rum. Osmanlı döneminde yapılmış bazı imzasız resimler var, onlara imza yakıştırılıp atılıyor olabilir. Ama ne galerileri aldatabilirler, ne de koleksiyonerleri... Efendim, sahte resme rastladıklarını söylü-yorlar ama hiçbiri de ispat edemi-yor. Ben sahte resme rastlamadım. Sahte resim yapabilecek yetenekte kişilerin olduğuna inanmıyorum."

Sahte değil, ama sahte imzalı re-simlerin Şahin Paksoy'un eline geç-tiği oluyordu. Bir gün tanımadığı birisi, Paksoy'a Sami Yetik'in bir resmini bırakmıştı. Paksoy da res-

Hikmet Onat, "taklidi kolay" olarak bilinen ressamlardan biri.

mi hemen ressamın eşine göstermişti. "Sami'nin yaptığı resimleri bilirim. Bu onun fırçası, ama hatırlayamadım. İmzadan şüphelendim" dediği için resmi, yine tanımadıkları o kişiye iade etmişti. Resim piyasasında bir elin parmakları kadar az sayıda olan restoratörler - ekspertizler sanki galeriler tarafından paylaştırılmıştı. Teşvikiye Sanat Galerisi en çok Restoratör Fethi Kayaalp'e güvenirken, Galeri Baraz, İhsan Şurdum'u ve Erol Orhan Aksoy'u restoratör olarak yeğliyordu.

Adı bilinmeyen satıcılar. "Şöyle bir olay var: Adanalı işadama İhsan Oral sizden bir Osman Hamdi almış, galiba resim sahte çıkmış. Olayın aslını anlatır mısınız?" sorusu üzerine Şahin Paksoy, şunları söylüyordu: "Üç sene önce birisi bize, Osman Hamdi satmak istediğini söyledi. Resim Prof. Dr. Dinçer Erimez'e gösterildi. O da 'Resim Osman Hamdi'ye yakışıyor' dedi. Resmi İhsan Oral'a göstermiştik. Resmi Fethi Kayaalp yerinde gördü. Resmi satan bir doktor. Adını

bilmiyorum. 'Çoktandır resim bende' dedi. Resim Osman Hamdi'ye yakıştırılmış, imzası taklit edilmiş. Sonunda İhsan Oral resmi almadı." Paksoy, inatla sahte resim olayının bir balon olduğunu savunuyordu.

Tehlikeli işler. Taşyontar Galerisi'nin ortaklarından, restoratör Faruk Cimok, elinde sahte resimlere ilişkin belgeler olduğu iddiasını reddetti. "Bu bir defa çok tehlikeli bir olay. Bu konuyla ilgili kişileri karışma almak istemiyorum. Kimse bu olaydan paçayı kurtaramaz. Bu açıklamaların benden gelmesi mümkün değil. Benim birtakım olayları bildiğim de gerçek. Fakat şu aşamada vermem mümkün değil."

Çallı, sahte mi, değil mi? "Sizinle ilgili bir olay anlatıldı. Bir Müsevi aileye sahte bir İbrahim Çallı satmışsınız. Manolyalar tablosu... Bu konuda ne gibi bir açıklama yapabilirsiniz?" **Nokta** muhabirinin sorusu üzerine Cimok hemen söz konusu tabloyu getirip, gösterdi. Cimok şunları söyledi: "Biz bu res-

mi birisine sattık. Satığımız kişi ekspertize ettireceğim dedi. Resmi Orhan Ersoy'a götürdüler. Ersoy, bu bir Çallı değil, Halil Paşa diyor. Bugün 7 milyon eden bir Halil Paşa'yı 2 milyon eden bir Çallı yaparmıyım ben? Resmin Çallı olup olmadığından emin değilim ama resim ortada, süper bir resim. Ben resim alırken imzaya değil, resme bakarım. Resim Doğan Selsevil Bey'e gitti. Doğan Bey, resmi müşteriye satıyoruz dedi. Resimden 500 bin lira da komisyon olarak ona verecektik. Arkadan Doğan Bey'den bir telefon geldi. Resmi Fethi Kayaalp'e götürüyorlar dedi. Sonradan resim buraya geldi. Biz müşteri ile muhatap değiliz, çünkü arada birileri var. Ben, Fethi Bey'in yardımcısına telefon açıp "Eğer bu resim Çallı değilse bana da söyleseydiniz, ben de bu resmi vermezdim" dedim. Aracı olan kişi 2 milyonluk resim için 6 milyon istemiş, oysa biz ona 500 bin verecektik. Fethi Bey de 6 milyonu yüksek bulmuş. Bu resim ortada. Yakında resmin ilanını vereceğim. Benim her işim açık."

"Duyduğunuz olaylar üç taneden ibaret"

Galeri Baraz'ın sahibi Yahşi Baraz, resim piyasasındaki tablo sahtekârlıkları konusunda Nokta'nın sorularını yanıtladı:

Nokta: Ortada birtakım söylentiler var, bugün büyük bir değer kazanan bazı Türk ressamlarının sahte resimleri yapıyorlarmış.

Baraz: Bu söylediğiniz doğru olsa benim başımdan yüzlerce olay geçmesi gerekirdi. 200 ila 500 kişinin dolandırılmış olarak mahkemeye başvurmuş olması da gerekirdi. Ben böyle bir şey duymadım şimdiye kadar. Böyle bir şey olsa bile bu galeriye getirmeye cesaret edemezler, çünkü ben resimle çok yakından ilgili, ekspertiz yapabilecek derecede resmi bilen bir kişiyim. Türkiye'de sahte resim yapılabileceğine inanmıyorum. Zaten yapabilecek yetenekte insan yok.

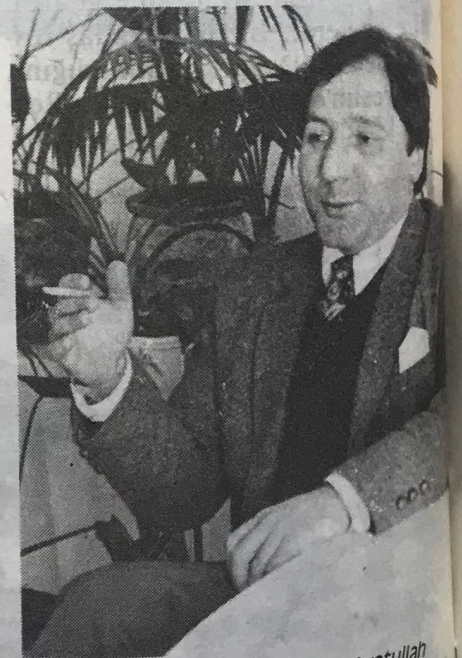
Nokta: Sizin ile ilgili bir olay var: Şevket Dağ olayı...

Baraz: Benim başımdan tek bir olay geçti. On yıl içinde çok büyük bir başarı. Ben bir kere aldandım hayatım boyunca. Naci Ter-

zi, Şevket Dağ'ın resmini bir açık artırmadan almış, ve açık artırmamanın sahibi de resimleri bir evden almış. Resmi sattım orijinal değil dediler, parasını iade ettim. Ben de resmi yeniden Naci Terzi'ye iade ettim. Bazı kişilerin hücumu uğratarak bizi çürütmeye çalışması oluyor bu. Ben resme baktığım zaman anlarım. Bugün kendimi kesinlikle savunmayı bile düşünmüyorum.

Nokta: Geçen sene de Yeşilköy'de oturan bir Musevi aile sizden Fikret Mualla'nın üç resmini alıyor. Resmi ekspertiz ettiriyorlar, resmin sahte olduğu söyleniyor. Gelip durumu size anlatıyorlar. Eğer parayı geriye iade etmezseniz, sizi mahkemeye vereceklerini söylüyorlar. Siz de paralarını iade ediyorsunuz...

Baraz: Şöyle oldu: Bu Fransa'dan gelmiş bir resimdi. Madam Agnes koleksiyonundan. Bu üç resmi aldılar, sonra iade ettiler. Ben de paralarını geri verdim. Onlar resim sanatıyla yakından ilgisi olmayan kişilerdi. Ama bunlar normal şeyler aslında. Hiçbir

"Bir insanı bir Şevket Dağ, bir Ayatullah Sümer davasıyla yargılamaz yanlış olur."

zaman bir galeri açık vermeden olmaz. Bütün mesele paralarının geri verilmemesidir.

Nokta: Hakkınızda 20 Kasım 1981 tarihinde 3. Asliye Ticaret Mahkemesi'nde açılmış bir dava var. 75 bin maddi, 75 bin manevi

“Resim mafyası var.” Restoratör Fethi Kayaalp, sanatla mazile-ri çok kısa olan insanların, mahallede dolaşan koltukçuların bile bugün Türk resmi hakkında konuştuklarını, bu olayı garipsediğini söylüyordu. Ölmüş Türk ressamlarının resimlerinin bugün çok para etmesinin sahte resim olayını ortaya çıkardığına değiniyordu. Prensipler olarak antikacılara, galericilere resim tamir etmediğini, koleksiyonerlere ve belli kişilere tamir yaptığını söyleyen Kayaalp’in eline çok sayıda sahte resim, sahte imzalı resim geçmişti. Şeker Ahmet Paşa, Hoca Ali Rıza, Osman Hamdi, Avni Lifij, Şevket Dağ, Nazmi Ziya, Rus Ermeni Ressamı Ayvazovski, Hikmet Onat, Fikret Mualla, İbrahim Çallı gibi adlar bir çırpıda aklına gelen sahte resme söz konusu olmuş adlar vardı. Daha yeni, geçenlerde bir hanım arkadaşı Kayaalp’e İbrahim Çallı’nın tablosunu getirmişti. Gerek tuvalin eskiliğinden, gerek resmin esprisinden bu resmin Çallı’ya ait olmadığını düşünen Kayaalp, “Bu Çallı değil”

Şahin Paksoy: “Sahte resim işi balondur”

demişti. Kadıncağız, “Valla nasıl olur Fethi Bey, satan arkadaş kendimden çok güvenirim” deyince, tuvali incelemiş, arkadaki kâğıdı yırtmıştı. “Bu yeni boya”lı tuvalin arkasında Ankara’daki bir kırtasiyecinin kaşesini görmüşlerdi.

tazminat davası istemiyle Semiha Sümer ve Nazan Akpınar tarafından açılmış. 14 Kasım 1980 tarihinde galerinizde açılan “Türk Resminde Natürmort Sergisi”nde, Ayatullah Sümer’e ait, “Emekli Natürmort” adlı bir tablo da yer alıyor. Ayatullah Sümer’in eşi ve kızı, bunun ressama ait olmadığını iddia ediyorlar. Mahkeme bir bilirkişi istiyor, Prof. Dr. Dinçer Erimez, Ulvi Soyarslan, Rahmi Ertemiz tarafından oluşturulan bilirkişi resmin Sümer’e ait olmadığını belirtiyor. Dava 23 Aralık 1983’te sonuçlanmış. 75 bin lira tazminat vermeniz kararı alınmış. Ancak Yargıtay kararı, tablonun yaş testinin yapılması gerektiğini de belirterek bozmuş. Yakında, 25 Eylül’de dava sonuçlanacak...

Baraz: O dava şöyledir. Eğer orijinal olmasaydı resmi ilana koymazdım. Resmi Naci Terzi’den almıştım. Dava olunca biz de itiraz ettik orijinal olarak biliyoruz diye. Sonra beni dava edenler geldi benden özür diledi. Hatta davayı kapatalım siz de 50 bin lira verin dediler. Hâlâ da ortada bir şey yok. Resim ortada kaldı. Şöyle düşünmenizi istiyorum. Bi-

zim bu resmi alırken art niyetimiz olmamıştır. Ama insan yanılabilir. Zaten bu duyduğunuz olaylar üç taneden ibarettir. Bir insanı bir Şevket Dağ, Ayatullah Sümer davasıyla yargılamamız çok yanlış olur.

Nokta: Her iki olayda da resmin sahibi Naci Terzi?

Baraz: Ben kendisini aşağı yukarı on yıldır tanırım. Aldığı resimlerden bazıları orijinal çıkıyabilir. Bu çok doğal aslında. Bütün dünyada böyle.

Nokta: Türkiye’de bir resim mafyasından söz ediliyor.

Baraz: Resim mafyası diye bir şey olamaz. Eğer böyle bir şey olsa birçok kişinin parası batar ve yanardı. Eğer bir adam 2,3 milyonunu sahte bir resme yatırırsa bunu hukuki bir yöne yöneltirdi. Fakat bugüne kadar duymadım böyle bir şey.

Nokta: Hukuki yöne yönelmeden, parasını geri alırsa, alacağı yoktur. Hakkını almıştır.

Baraz: Olmaz tabii... Bütün hadise bu. Benim bir kez başımdan geçti. Bu Fikret Mualla olayı. Ama orijinal resimlerdi onlar. Parasını verdim. Mahkemeye gerek duyulmadı herhalde.

Kayaalp şu sözleri rahatlıkla söylebiliyordu: “Türkiye’de resim mafyası var. Bazı kişilerin, bazı kişilere büyük güveni var.”

Vicdanı rahat yetkili. Nokta muhabiri, bir devlet görevlisinin kapısını çaldı. Adını açıklayamadığımız bu kişi bir resmi kuruluştaki ekspertizlik yapıyor. Şimdiye kadar kendisine o kadar çok başvurular olmuş ki... Bunların içinde sahteliğinden yüzde yüz emin olduğu resimler de var. “Bu olayı açığa çıkarmakta yardımcı olur musunuz?” **Nokta** muhabirinin bu sorusuna görevli ekspertiz gülümsedi: “Gerek yok ki, birtakım kimseleri rahatsız eder. Türk resminde aklınıza gelen herkesten örnek var. Hoca Ali Rıza, Nazmi Ziya, Halil Paşa, aklınıza gelen herkesin sahtesi... İsim vermek istemiyorum. Çünkü sebebi var. Topluma karşı sorumluluklarınız diyorsunuz, ben topluma karşı görevimi yerine getirdiğim kanısındayım. Ben hiçbir şeyi gizlemiyorum. O kadar rahatım ki bu konuda.” Bu olay zaten yeni bir olay değildi ki, görevliye göre bu konuyu düşmenin ne anlamı vardı? 20 senedir eline yüzlerce olay geçen görevli, birtakım kimselerin sahte resimden çok yararlandıklarını biliyordu. Ama bunu belgelemek için her resmin fotoğrafını çekip, arşivlemek gerekirdi. Ama ne yazık ki böyle bir imkânı yoktu, onca imkânları içinde bu görevlinin. Belgeleyemezdi işte. Zaten yüzlerce olayla nasıl başa çıkardı?

Kapalı devre istasyon: Evet, herkes bin dereden su getirdikten sonra, Türkiye’de sahte resim yapan kişiler olabileceğini, söylüyordu. Ama kimse, kimin yaptığını bilmiyordu, bilemezdi de... Çünkü kapalı devre çalışan bir istasyonun bağlantılarını keserek, açık devreye dönüştürmek, topu topu 40 kişilik bir dünya içinde bağışlanmayacak bir suçtu? İşte bu yüzden herkes sır küpü olmuştu. Birbirlerinin çıkarımı korumakta kararlı görünerek açıklama yapmaktan, sahtekârlık olaylarını belgelemekten kaçınıyorlardı. Resim piyasasında bugün herkes töhmet altında. Elbette tüm bu olaylarla yakından uzaktan ilgisi olmayan insanlar da var. Bu olayları bilip uzaktan izleyenler de... Bizim inancımız, tüm dürüst insanların, aydınların Türk resmini bu töhmetin altından kurtaracakları yolunda... ●

Şule ARASAN